

F. t. beslutn. om en miljølov for børn m.v.

Beslutningsforslag nr. B 16. Fremsat den 22. oktober 2003 af Line Barfod (EL), Keld Albrechtsen (EL), Pernille Rosenkrantz-Theil (EL) og Søren Søndergaard (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om en miljølov for børn (sikkerhed og sundhed for børn i daginstitutioner m.v.)

Folketinget pålægger regeringen senest ved udgangen af dette folketingsår at tage de nødvendige initiativer til at sikre sikkerhed og sundhed for børn i såvel offentlige som i private daginstitutioner, skolefritidsordninger og udvidede skolefritidsordninger m.v., ved

1. at samle bestemmelserne om sikkerhed og sundhed for børn i ét regelsæt, en »miljølov for børn«, således at reglerne på området gøres mere overskuelige, og således at forældre og ansatte m.fl. får reel mulighed for at kontrollere, om lovgivningen overholdes,
2. at opstille og lovfæste regler vedrørende sikkerhed og sundhed i alle typer institutioner, f.eks. arealkrav, krav til udearealernes miljømæssige tilstand, krav til de materialer, børnene beskæftiger sig med (f.eks. lim, maling og lign.) m.v.,
3. at sikre et uvildigt og effektivt tilsyn med sikkerhed og sundhed i daginstitutioner ved at udvide embedslægenes opgaver i forbindelse hermed, således at embedslægerne får hjemmel til at udstede påbud og forbud både over for kommunalt ejede, selvejende og private institutioner,
4. at afsætte 500 mio. kr., så der kan ydes øjeblikkeligt statsligt tilskud til forbedringer af det fysiske miljø i vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, skolefritidsordninger m.v., og
5. at iværksætte tiltag, der kan styrke forældrebestyrelsernes engagement i og indflydelse på miljøforholdene i institutionerne samt sikre, at forældre til børn i udvidede skolefritidsordninger (USFO) sikres indflydelse.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er i hovedsagen en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 54 fra folketingsåret 2001-2002, 2. samling, se Folketingstidende 2001-02, 2. samling, forhandlingerne side 2046 og Till. A side 1200 og 1202. Dette beslutningsforslag var en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 168 fra folketingsåret 2000-2001, se Folketingstidende 2000-2001, forhandlingerne side 7937 og tillæg A side 6851 og 6853. Dette forslag var igen en uændret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 6, folketingsåret 1999-2000, jf. Folketingstidende 1999-2000, forhandlingerne side 966 og tillæg A side 956 og 959, og beslutningsforslag nr. B 9, folketingsåret 1997-1998, 2. samling, jf. Folketingstidende 1997-1998, 2. samling, forhandlingerne side 728 og tillæg A side 1178 og 1181. Beslutningsforslaget blev første gang fremsat som beslutningsforslag nr. B 4, folketingsåret 1997-1998, 1. samling, jf. Folketingstidende 1997-1998, 1. samling, forhandlingerne side 625 og tillæg A side 638 og 641.

Formålet med beslutningsforslaget er at sikre, at alle børn i såvel offentlige som private vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, skolefritidsordninger m.v. sikres et sundt og sikkert fysisk miljø.

Ad 1) En samlet miljølov for børn

Den tidligere regerings folkesundhedsprogram, »Regeringens Folkesundhedsprogram 1999-2008, et handlingsorienteret program for sundere rammer i hverdagen«, udgivet af Sundhedsministeriet 1999, havde netop som hovedformål 8, at børns sundhed og trivsel skulle opprioriteres.

Forslagsstillerne kan i »Sundhed hele livet, 2002-2010«, sundhedsprogrammet fra den nuværende VK-regering læse, at børn er en af de målgrupper, der skal prioriteres. Regeringen skriver under overskriften »Fælles udfordringer«, at den har til hensigt at lave sundhedsfremme i daginstitutioner og skoler samt at fremme børns trivsel. Regeringen nævner langt flere punkter, men det ville være godt, om der til en start blev indført en miljølov.

Det er af flere grunde nødvendigt, at der snarest tages initiativer på dette område, selv om der, siden beslutningsforslaget blev fremsat første gang, er sket det positive, at Socialministeriet har lavet en vejledning til kommunerne, som samler de regler og anbefalinger, der allerede findes på området.

Beslutningsforslaget skitserer, på hvilke områder der er brug for regler og normer for det fysiske miljø i børneinstitutionerne. Men det er ikke nok, at reglerne eksisterer. Det er vigtigt, at reglerne vedrørende sikkerhed og sundhed samles i én lov, således at forældre og ansatte m.fl. kan overskue, hvad de gældende regler faktisk går ud på, og kan kontrollere, om reglerne overholdes. Derfor indgår også dette element i beslutningsforslaget.

Ad 2) Sikkerhed og sundhed for alle børn

Der er et særlig påtrængende behov for en miljølov for børn, fordi der i disse år fokuseres meget på en tilpasning af daginstitutionerne m.v. i forhold til det faldende børnetal frem for på en styrkelse af kvaliteten. Det fremgår blandt andet af publikationen »Udfordringer og muligheder – den kommunale økonomi frem mod 2010«, udgivet af Finansministeriet, Kommunernes Landsforening og Amdsrådsforeningen i maj 2002. Socialministeriets KID-projekt (Kvalitetsudvikling I Dagtilbud) er i den forbindelse en håndsrækning til kvaliteten på området. Men når kommunerne er trængt økonomisk, og der ikke er bindende krav til børns miljø i daginstitutionerne, så er det begrænset, hvad der kommer ud af forslag fra dette gode projekt.

Det ligger ellers lige for at forbedre kvaliteten i disse år, hvor antallet af børn, der skal i daginstitution, ikke er helt så højt som tidligere, i stedet for bare at skære ned.

Kommunernes økonomiske trængsler søges nu blandt andet løst ved at sammenlægge daginstitutioner og skoler i ordninger kaldet udvidede skolefritidsordninger (USFO) og ordninger kaldet samdrift mellem skole og daginstitutioner. Det er muligt som følge

af ændringen i folkeskolelovens § 24. Det medfører mange forringelser for børn.

En opgradering af det fysiske miljø i såvel offentlige som private vuggestuer, børnehaver, fritidshjem, skolefritidsordninger m.v. kræver betydelige investeringer. Bygningsreglementet fra 1995 fastslår, at der skal være 10 m² pr. barn under 3 år og 6 m² pr. barn over 3 år i lokaler, der anvendes til offentlig pasning, men ifølge Forbundet for pædagoger og klubfolk er det kun omkring 5 pct. af de eksisterende pædagogiske dagtilbud og skolefritidsordninger, der har så meget plads. Der er mange eksempler på, at økonomien forhindrer nødvendige forbedringer af forhold, der sætter børns helbred på spil. Det gælder både generelle forhold som indendørsarealet pr. barn og støjniveauet, men også mere specifikke problemfelter.

De voksne, der er ansat i daginstitutionerne, er beskyttet af arbejdsmiljølovgivningen, som Arbejdstilsynet fører tilsyn med. Der er fastsat regler for, hvor meget støj voksne må udsættes for. Arbejdstilsynet konstaterede i januar 2003, at personalet i 234 daginstitutioner havde store problemer med støj, dårlig luftkvalitet, kulde og træk m.v. Arbejdstilsynet udtalte i den forbindelse, at meget tyder på, at de arbejdsmiljøansvarlige ikke lever op til deres ansvar (Arbejdstilsynets pressemeddelelse af 22. januar 2003 på www.at.dk). Ud af 234 institutioner var der støjproblemer i de 94. I børnehøjde vil de samme støjgener være endnu værre, ligesom der for børnene vil være endnu flere støjproblemer end målt for de voksne, simpelthen fordi børnene er i den højde, hvor støjen i en daginstitution som regel kommer fra – den kommer nemlig fra børnene selv.

Socialforskningsinstituttet (SFI) har for Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) undersøgt de få internationale og danske forskningsresultater om, hvad dagpasning betyder for børn. (»Effekter af dagpasning – en redegørelse for nationale og internationale forskningsresultater. Arbejdsrapport 18:2002« udarbejdet af Anne-Dorthe Hestbæk og Mogens Nygaard Christoffersen.)

90 pct. af de 3-5-årige i Danmark går i en eller anden form for dagpasning. Alligevel er der ifølge SFI ikke gennemført en eneste repræsentativ undersøgelse, der grundigt over tid kan dokumentere betydningen for børn af forskelle i dagpasningens tilrettelæggelse og kvalitet.

De udenlandske undersøgelser viser imidlertid, at det er kvaliteten og ikke typen af dagpasning, der spiller den store rolle. Pasning med for eksempel velkvalificeret personale og god normering i førskolealderen kan styrke kompetencer, som børn kan få gavn af i

skolen og igen senere i livet ved uddannelsesvalg, erhverv, selvforsørgelsesgrad m.v.

Dårlige normeringer, store børnegrupper, for lidt plads og ringe pædagogisk kompetence hos personalet har omvendt negativ indflydelse på børnenes udviklingsmuligheder ifølge de udenlandske undersøgelser. SFI's undersøgelse viser, at der er entydige indikationer på, at lav personalenormering og stor gruppestørrelse har en negativ betydning for blandt andet børns stressniveau og sproglige udvikling.

Sygeligheden er stigende, jo flere børn der bliver passet sammen. Pladsforholdene er i den forbindelse af væsentlig betydning for sygeligheden blandt vuggestuebørn. Det er beregnet, at antallet af sygedage mindskes med omkring 10 pct. for hver kvadratmeter pr. barn, grupperumsarealet bliver øget. Mange børn i grupperummene, trange forhold og et utilstrækkeligt luftskifte udgør en effektiv smittespredning. Sygefraværet bliver i øvrigt mindsket, jo mere børn er ude.

I arbejdspapiret fra SFI refereres til en undersøgelse (DTI Byggeri, 1998; Ingemansson Technology, 1998), der viser, at støjniveauet i perioder er af en sådan karakter, at Arbejdstilsynet ville have påbudt beskyttelsesforanstaltninger, hvis man havde anvendt samme regler, som gælder for arbejdspladser for voksne. Undersøgelsen omfattede støj, koncentration af CO₂ (kuldioxid), rumtemperatur og relativ luftfugtighed.

Den viste, at niveauet for den gennemsnitlige støjbelastning i vuggestuerne krævede hørevern. Det var oven i købet påkrævet med hørevern efter Arbejdstilsynets regler for 7 pct. af vuggestuerne, 2 pct. af børnehaverne og i 17 pct. af skolefritidsordningerne.

For omkring en fjerdedel af vuggestuerne, næsten halvdelen af børnehaverne og en tredjedel af skolefritidsordningerne blev grænserne for kuldioxidkoncentrationen overskredet, ligesom den relative luftfugtighed blev overskredet for omkring hver femte børnehave og hver tiende skolefritidsordning.

I alt er det kun 43 pct. af de danske vuggestuer, 22 pct. af børnehaverne og 15 pct. af skolefritidsordningerne, der overholder normerne for både støjniveau, koncentration af kuldioxid og den relative luftfugtighed. Børnetætheden (antallet af børn pr. kvadratmeter) er afgørende for støjniveauet. Er der mindre end tre kvadratmeter pr. barn, reduceres børnenes grøvmotoriske aktivitet, der er mindre gruppeleg, og man kan i en vis udstrækning observere en mere aggressiv adfærd.

Støjproblemer i de omtalte institutioner skal tages alvorligt. Ifølge Socialforskningsinstituttet har 16 pct.

af den danske befolkning over 18 år problemer med hørelsen i en sådan grad, at de har visse eller store vanskeligheder med at følge med i en samtale, når flere personer er samlet («Når hørelsen svigter» af Thomas Clausen, SFI 2003, side 19). Mulighed for at lege udenfor er en god måde at reducere det samlede støjniveau i daginstitutionen. Alligevel er det ikke alle børn, der har legepladser i tilknytning til deres institution.

Børn er mindst lige så beskyttelsesværdige som voksne arbejdstagere. Alligevel er det i dag kun de voksnes arbejdsmiljø, der er beskyttet. Forholdene i daginstitutionerne bør beskytte børnenes fysiske og psykiske sundhed og udvikling. Ikke alene er danske børn i daginstitutioner ofte syge. Deres ordforråd halter også bagefter, og mange børn får stemmeproblemer af for meget støj i institutionerne. Børn har behov for, at de voksne tager ansvaret for deres opvækstvilkår på en effektiv måde, så børnene reelt får bedre udviklingsmuligheder.

Ad 3) Tilsyn med sikkerhed og sundhed i institutionerne

Der er også behov for en opstramning af tilsynet med børneinstitutionerne, som i dag er lemfældigt eller ikkeeksisterende. Eksempelvis er det kommunalbestyrelsen, der er tilsynsmyndighed for selvejende børneinstitutioner. Tilsynsmyndigheden kan her let komme i en interessekonflikt mellem børnenes sikkerhed og sundhed på den ene side og økonomiske overvejelser på den anden side. På den baggrund er der brug for et anderledes virkningsfuldt, uvildigt og udefrakommende tilsyn. Faste regler og et uvildigt tilsyn kan forhåbentlig forhindre, at der fremover sker ulykker, som den ulykkelige sag fra Helsingør, hvor en 3-årig dreng blev kvalt i et legehus, fordi det havde åbninger/glughuller i en farlig størrelse.

I beslutningsforslaget henlægges tilsynet til embedslægeinstitutionen, der i den nuværende lovgivning alene har en rådgivende og indstillende rolle.

Embedslægen kan i dag alene anmode kommunalbestyrelsen eller amtsrådet om, at der udstedes påbud eller nedlægges forbud. Når det gælder institutioner, der ikke er kommunalt ejede, har kommunalbestyrelsen kompetencen, og for de kommunalt ejede institutioner har amtsrådet denne kompetence. Denne ansvarsfordeling er ikke tilfredsstillende af flere grunde. For det første kan et nødvendigt påbud eller forbud forsinkes unødigt, og for det andet har kommunerne ofte indirekte en interesse i ikke at give de selvejende institutioner udgiftskrævende pålæg.

Ad 4) Statstilskud til igangsættelse af de mest akutte problemer

Der er brug for et økonomisk incitament, hvis kommunerne, som er hårdt presset økonomisk, skal gøre en særlig indsats for at forbedre det fysiske miljø. Derfor foreslås det, at der oprettes en statslig pulje på 500 mio. kr., der kan gå ind i medfinansiering af forbedringerne, f.eks. gennem et 50-pct.-tilskud til konkrete projekter.

Ad 5) Større inddragelse af forældrene

Forældrebestyrelserne har en vigtig rolle i arbejdet med sikkerhed og sundhed i institutionerne. Forældrebestyrelserne, enkelte forældre og ansatte bør kunne tilkalde embedslægen og forvente en hurtig reaktion, hvis de mener, der sker overtrædelser af lovgivningen. Derfor er det vigtigt, at bestyrelsen aktivt kan gå ind i miljøsager, herunder at bestyrelsen på forældrenes vegne kan inddrage embedslægen i miljøspørgsmål. Der er brug for initiativer, f.eks. en oplysningskampagne, der opmuntrer forældrebestyrelserne til at gå aktivt ind i miljøspørgsmål.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en miljølov for børn (sikkerhed og sundhed for børn i daginstitutioner m.v.).

(Beslutningsforslag nr. B 16).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.